

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес: София, ц. ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ — Софийски градски клон

АКТ НА ПРАВДА, ЛЮБОВ, ЕДИНСТВО И МИР

(15 ГОДИНИ ОТ ВДИГАНЕ НА СХИЗМАТА)

Още през X век Българската църква просияла в патриаршеско достойнство, което напълно отговаряло на нейната духовна зрялост и плодovitа дейност; хармонизирало с положението тогава на нашата страна и тогавашните възгледи за самостоятелна църква и държава. Древнопрестолните български центрове Преслав, Охрид и Търново столетия наред утвърждавали църковната ни автокефалия: били огнища на вяра и просвета; възпламенили в сърцата на народа живия национално-патриотичен дух, който оцелял — неугасим — дори през дългото петвековно робство.

След падането на България под турска власт (1393/6 г.) автокефалните български църкви в Търново и Охрид били унищожени (Търновската патриаршия — в 1393, а Охридската архиепископия — в 1767 г.). Техните епархии били подчинени на Цариградската патриаршия. Февър станал духовен почител на българския народ. В страната ни било настанено инородно духовенство, което преследвало славянската просвета и потиснало националното самосъзнание. Всичко това, наред с политическия и икономически гнет, не могло да не изгълни с болка и заслужен ропот душата на изтерзания български народ. Пробудил се копнежът за свобода и независимост. През втората половина на XVIII в. започнала славяната възрожденска епоха, която раздвижила съпротивителните сили на народа и го устремила към решителна борба за възстановяване прежната църковна автокефалия и политическа свобода. Църковно-националното движение обхваляло всички краища на нашата родина. Отначало то започнало с протести на отделни места срещу злоупотребите на чуждото духовенство; с настояване за славяно-българско богослужение, национална българска просвета и родни, български архиереи, но скоро добило масов характер и изразило спонтанната воля на народа за възстановяване старославяната независима българска църква (с национален облик и самобитна духовна култура).

При онази твърде комплицирана обстановка, Цариградската патриаршия не намерила сили и възможност да промени създадените от векове порядки и да удовлетвори законните искания на българския народ. Това обаче довело до изостряне църковната разпра между българите и гърци, за да се дойде до събитията на Великден — 3 април 1860 г., когато българската община в Цариград (по желанието на самия народ), се обособила като самостоятелна, начело със своя родна иерархия, а след това и до други перипетии и усложнения по „църковната разпра“, докато най-после Патриаршията проявила далновидност и желание за уреждане на българския църковен въпрос. За тази положителна ориентировка на Патриаршията допринесла твърде много руската дипломация в лицето на граф Игнатиев (1864–1877 г.) и Св. Синод на Руската Православна църква. Благорезименната намеса на русите била продиктувана от интересите на православието и от убеденост в справедливата кауза на българския народ.

Под влияние на Руската църква и граф Игнатиева през 1867 г. Цариградският патриарх Григорий VI предложил проект за създаване на автономна българска църква под име екзархия. Българските представители обаче не го приели, понеже не включвал всички български

епархии в границите на бъдещата екзархия. През 1868 г. Високата порта изготвила нови два проекта за разрешаване на българския църковен въпрос, но Патриаршията ги отхвърлила, защото предвиждали по-голям диоцез и самостоятелност на Българската църква.

Най-после, събитията принудили Високата порта да се намеси по-решително и да бъде радикално разрешен българският въпрос. Епичната четиридесет годишна църковно-национална борба на нашия народ се увенчала с успех. На 28 февруари 1870 г. султан Абдул Азис издал ферман за учредяване на автономна Българска екзархия. Тържествена радост бликнала във всяко българско сърце. На 16 февруари 1872 г. приснопаметният иерарх Видинският Антим, при общо ликуване на народа, възглавил екзархийския престол. Наскоро след пристигането си в Цариград, екзарх Антим направил необходимите постъпки за единение с Патриаршията, но и сега възникнали редица комплицирани обстоятелства, които наложили друг ход на нещата и довели до ново усложняване на отношенията. Под натиска на някои гръцки първесици и поради други външни интриги, които целели да се разпалва националната вражда между българите и гърци, Патриаршията действувала дори за отменяване (или поне за изменение) на фермана; за лишаване на Екзархията от признатите ѝ вече легитимни права. Тя взела тежки църковно-наказателни мерки срещу видни български иерарси (Иларион Макариополски, Панарет Пловдивски и Иларион Ловчански), диктувала условия, чрез които се поставял в затруднение и унизително състояние българският екзарх — с една реч, Патриаршията установила отношения, които били в дисонанс с нейния дълг на любеща Майка църква.

Екзарх Антим трябвало да защити престижа и интересите на Българската екзархия. На 11 май — деня на св. св. Кирил и Методи, 1872 г., по време на св. литургия в българския храм, Цариград, бил прочетен акт за провъзгласяване самостоятелността на Българската църква. Два дни по-късно Патриаршията обявила екзарх Антима за низвержен, а Панарета Пловдивски и Илариона Ловчански — за отлъчени от Църквата. Иларион Макариополски бил предаден на вечна „анатема“ (проклетие).

Увлечението скоро стигнало фаталния предел; на 16 септември 1872 г. патриаршески поместен събор в Цариград обявил Българската църква за „схизматична“ — отпаднала от православието (от „едната, света, Вселенска и апостолска църква“). Не само над българската иерархия, но и над целия народ бил поставен отлъчителния белег на схизмата.

Този акт, естествено, издигнал висока преграда между Майката църква — Цариградската патриаршия и дъщерята — Българската екзархия; в значителна степен засенчил любовта и плодотворното сътрудничество, които векове наред съществували между двете църкви; отбелязал една от най-печалните страници в историята на техните отношения.

Безспорно, схизмата внесла недоумение, скръб и болка в Българската църква, но тя не смутила и обезсърчила духовенството и народа. Църквата ни неотклонно следвала пътя на православието; опазвала древните традиции и каноничен ред и успешно вършела своята ми-

сия сред народа: водели борба срещу чуждите религиозни пропаганди, грижила се за просветното дело и пр. Схизмата дори спомогнала (в известен смисъл — по негативен път) за утвърждаване на народното единство и българска църковна чезависимост. В последна сметка обаче тя оставила тъжни следи както в историята на родната ни църква, така и в организма на целия православен свят. Преди всичко, тя спъвала пълноценното участие на Българската църква в строежа на общоцърковния живот; отдалечила и поставила в ожесточена разпра два съседни православни народа — българския и гръцкия; развихрила кървава борба между „екзархисти“ и „патриархисти“ в Македония и Одринска Тракия; хвърлила дори сянка върху авторитета и нравствената мощ на самото християнство. Схизмата нанесла поражение, болезненост в сърцето на цялата православна църква. Нейният удар разстроил ритмичния пулс в живота на православния свят — отслабил нормалното, живо и благодатно общуване, единство и мир между сестрите църкви.

Ето защо, видни православни дейци, нашите църкви и православни християни (най-вече българите), десетилетия наред са живели с надежда и желание да се премахне схизмата и изчезне навеки скръбният спомен за нея. Още на патриаршеския събор — 16 септември 1872 г., Иерусалимският патриарх Кирил се противопоставил на схизмата и дори напуснал събора. Несправедливо наложената схизма била посрещната неодобрително и от някои архиепископи на Антиохийската патриаршия, от Руската, Сръбската, Румънската и Полската православни църкви. Известно време някои от тях само чисто формално се съобразявали с този неправилен акт — схизма. Така напр. Руската и Румънската православни църкви давали св. миро на Българската църква. Румънската, Полската и Сръбската православни църкви още между 1922—1930 г. установили пълно каноническо и евхаристийно общение с Българската църква. Още по-рано руски духовници влизали в съслужение със свои събратя българи. „Схизмата“ следователно оставала един формален акт, от чието време трябвало да се освободи както Българската, така и останалите сестри православни църкви. Това чувствувала и самата Цариградска патриаршия в лицето на патриарх Фотий II и Трапизкия митрополит Герман, а така също и други дейци от гръцките църкви — Александрийският (бивш Цариградски) патриарх Мелетий Метаксакис, Атинският архиепископ Хрисант и др.

Редица руски дипломати, Руската, Румънската, Иерусалимската православни църкви няколкократно правили опити за посредничество между Цариградската патриаршия и Българската църква (особено след общоправославния събор във Ватопедския манастир — Атон — 1930 г.), с цел да се постигне разбирателство за вдигане на схизмата, но неблагоприятни условия дълго време пречели за създаване желаното единство и споразумение. Ето обаче, че настъпило тъй многоочакваното „благовреме“.

На 21 януари 1945 г. вакантният (от 1915 г.) български екзархийски престол бе възглавен от Софийския митрополит Стефан. При благосклонното отношение на Народното правителство, което е далновидност прецени необходимостта от уреждане междуцърковното положение и утвърждаване автокефалията на Българската църква, със съдействието и на Руската православна църква во главе с нейния наместит председател Светейшият Алексий, патриарх Московски и Всея Руси, Св. Синод на Българската православна църква направи постъпки за вдигане на схизмата. В Цариград бяха изпратени делегати на Българската екзархия: Неврокопският митрополит Борис, В. Търновският митрополит Софроний и Величкият

епископ Андрей, с поръчение да водят преговори и влязат в общение с Майката църква, като ѝ предадат молбата на българския екзарх, Св. Синод и православно изпълнение, за снемане тежестта на наложената преди 73 години схизма и се възстанови мира, благодатното и каноническо братско общение между двете църкви; да се признае автокефалията на Българската православна църква и по този начин тя отново да се причисли в лика на сестрите самостоятелни църкви.

Светейшият Вселенски патриарх Вениамин II и Св. Патриаршески събор, озарени с мъдрост, любов и верен усет към нуждите на Църквата, посрещнаха с радост българската църковна делегация и молбата на дъщерята църква. На 22 февруари 1945 г. бе подписан патриаршески синодален акт за снемане на българската схизма. Последваха тържествени благодарствени служби. Публикуван бе официалният патриаршески томос, а след това и известителни грамоти на Патриаршията до предстоятелите на православните църкви, за влигане на схизмата. Радост изпълни сърцата на всички християни.

Приснопаметният, велик председател на Вселенската Цариградска патриаршия Светейшият Вениамин II, обезсмърти името си с велико дело в историята на Православната църква. Светли спомени оставиха и всички други дейци, които съдействуваха за вдигане на схизмата. Този въпрос трябваше да се реши неотложно! Днес схизмата би била пълна анахронизъм, особено при успехите на Българската църква и в това изключително време, когато стремим се за единство и мир между нашите народи и църкви е вече толкова силен, непреодолим!

С вдигането на схизмата бе оделотворена една правда! Това бе найстина велик акт на примирение, християнска правда и радост, любов и живо и благодатно общение в Христа; акт на единство и мир, който напълно отговаря на евангелската повеля: „Да вси едино бъдат...“ (Иоан. 17:21).

Вдигането на схизмата е паметно събитие в църковната история. То спомогна за подобряване на международното положение на родната ни църква. Създадох се условия и за нейното окончателно каноническо устройство — с ранг на патриаршия, който тя с чест е носила и ще носи през вековете! Възглавена от достоен председател — Светейшият Кирила, автокефалната Българска патриаршия успешно ще върши своята мисия на духовно-културен строител, и в лојално, полезно сътрудничество с Българската държава ще съдействува за изграждането на още по-светло бъдеще за нашата Родина.

Навършиха се петнадесет години от вдигане на схизмата — събитие, което радва и вдъхва светли надежди във всяко вярващо българско сърце. Преградата, която някога бе издигнала схизмата между Българската църква и Цариградската патриаршия, е разрушена навеки! Родната ни църква, която всякога е била предана дъщеря и следовница на своята Майка църква в градежа на църковното дело, ще бъде признателна, ще се учи, и ще живее в единство, мир и любов с нея.

Някога схизмата бе създавала пропаст не само между двете църкви, но и посед двата православни народа — българи и гръци. Възстановено е вече църковното единство. Евангелски дълг обаче днес, повече от всякога, зове Майката и дъщерята, както и всички останали църкви, да съдействуват активно за укрепване делото на всеобщия мир: за премахване всякаква преграда между народите на Балканския полуостров и най-вече между нашата страна и южната ни съседка — в името на общите техни интереси, в името на мира и благоденствието на двата православни съседни народи!

Доцент Тодор Събев

Книжовникът-възрожденец поп Стоян Граматик

На 28 април (15 ст. ст.) 1960 г. се навършват 155 години от смъртта на книжовника възрожденец поп Стоян Граматик. Същият е известен с направения от него в 1773 г. „Кованлъшки препис“ на Паисиевата „История славеноболгарская“, която се явява като начало на новата българска литература и пожив за активна съпротива срещу поробителите.

Поп Стоян Граматик е родом от с. Драгижево, Търновски окръг.¹ Това голямо село се намира на 3 клм. южно от гр. Лясковец, близо до асфалтираното шосе София — Търново — Варна. Вероятно, и драгижевчани са потомци на ония българско-бежанци, които, след жестокото потушаване на Чипровското въстание в 1688 г., се разселили по този край — в

гр. Лясковец, с. с. Златарица, Къпиново, Присово и др.² В Драгижево всякога е било бурно национално съзнание, родолюбивият български дух. Драгижевчани са участвували във Велчовата завета през 1834—1835 г., организирана в недалечния Плаковски манастир, в Капитан Николовото въстание през 1856 г., и в Хаджи Ставревото въстание през 1862 г., организирани в близкия Петропавловски манастир. Драгижево е дало много народни учители и свещеници, също и монаси в Търновските манастири. От тук е родом и покойният Неврокопски Митрополит Макарий (1876—1934). Ето от какво родолюбиво гнездо в зората на нашето национално пробуждане е изхвъркнал и този чуден орел, за когото става дума — поп Стоян Граматик. Баща му умрял рано и майка му се омъжила втори път за кованлъченец. Изглежда, че отначало Стоян се е учил в килийното училище на близкия Къпиновски манастир, където били изпращани и други кованлъшки момчета, а после бил изпратен на учение в Св. Гора и Цариград. След като се върнал, станал учител в Елена. Еленчани го наричали „даскал Стоян Граматика“ или „лвезичника“, понеже владеел два езика — църковно-славянски и гръцки. Майките, като приспивали децата си пеели така: „Спи, за да пораснеш и станеш учен като даскал Стоян Граматика“. Оженил се в Елена за Руса поп Костадинова. Към 1770 г. той вече е ръкоположен за енорийски свещеник в с. Кованлъка (днешното с. Пчелище) и в същото село построил църква с метох, както се вижда от бележките на кованлъшкия летописец поп Дионисий Марков: „Ктиторите на светия храм Успение Богородици Стоян ерей и син му Иоан ерей направили преди еничерите в лето 1770, и много муки претерпеха горките ктитори от тогавашните кованлъшки еничери турци. . . заради храма. . .“³.

Както знаем, поради липса на печатници в Турция и невъзможност да напечати книгата си, о. Паисий Хилендарски я разнася сам за препис или четене по градове, села и манастири. Едно предание говори, че от Елена той дошъл в многовековния Къпиновски манастир. Може би в този близък до с. Кованлъка манастир, където е имало килийно училище и множество монаси — граматници, през 1773 г. поп Стоян Граматик да е преписал Паисиевата история. Този „Кованлъшки препис“ на Паисиевата история се пази в Софийската народна библиотека, и е пети под ред. след Котленския, направен в 1765 г. от поп Стойко Владиславов, Рилския от 1771 г., на-

правен от Алексю Величкович Попович, Жеравненския в 1772 г. и Дриновския в 1772 г.

През 1792 г. поп Стоян Граматик преписал едно Евангелие, което се пази в историческия Дряновски манастир. Към същото има пришит ръкопис с упътване, в кой ден кое евангелско четиво да се чете. Накрая четем следното: „Преписах тейзи листа аз грешний поп Стоян от село Кувалнак близу при Трънов град в лето 1792 месеца январия“. При свършека на ръкописа е сложен печат и подписа на някоя си архимандрит х. Иларион, вероятно протосингел на тогавашния Търновски митрополит Матей, светителствувал от 1792 до 1802 г. с прекъсвания.

Поп Стоян подвързвал и книги. В една от старите богослужебни книги на Арбанашката църква „Св. Лимитър“ той се подписал с гръцки букви така: „Този книга подвърза поп Стоян от село Кувалнак 1784“⁴.

В Търновската народна библиотека се съхранява ръкопис, озаглавен „Ламаскин“, също преписан и подвързан от поп Стоян от село Кувалнак в лето 1784 месец май.

В библиотеката на църквата „Успение Пресвятия Богородици“, с. Пчелище, се пази един стар църковен устав с летописна бележка от вътрешната страна на горната корица: „Сия книга глаголемая устав. . . купих аз поп Стоян. . . от хаджи Нена Мустака от Габрово за 45 гроша. Сене 1783, месец март“. По-надолу на същото място с друг почерк пише: „Лето 1805 месец априлий ден 15 престави ся тйзи поп Стоян. . . и попадията му ся престави Руса презвитера априлий 2 ден“. Значи поп Стоян и презвитерата му се поминали през 1805 г. наскоро — тя на 2 април, а той на 15 същия месец. Погребани били в църковния двор до южната страна на църквата.

Със своята книжовна и патриотична дейност за националното ни пробуждане в дълбоката нош на двойното ни петвековно робство поп Стоян Граматика достойно се нареди в числото на будните, предприемчиви и пламенни възрожденци-родолюбци.

Архимандрит Нестор.

¹ Петко Константинов, История на село Пчелище, кн. I, В. Търново 1937, стр. 25.

² Димо Минев, Град Лясковец, минало, сегашно състояние и лейши Варна 1944, стр. 32.

³ Петко Константинов, цит. същ., стр. 27.

⁴ Д. Костов, Арбанаси, научно-популярен очерк, София 1959, стр. 93.

Българската екзархия за освобождението на чифлигари в Цариградско

Прогресивната роля на Българската възрожденска църква се изразява не само в освобождението на народа ни от патриаршизма, но и в подпомагането на последните патриаршистки остатъци в Цариградско да отхвърлят зависимостта си от бейовете като работници на тяхна земя. Това става с българските селяни в селата Армаша, Куртулмуш, Аврен и други в Силиврийско през 1911—1912 година.

Българите в тоя югоизточен кът на Балканския полуостров нямаха право на самоопределение по чл. 10 от фермана за Българската екзархия, защо-

то, като българите в Мала Азия, не спадаха териториално в диоцеза на българската църква за 15 безспорни и 10 спорни епархии в Европейска Турция. Но обявяването на Турската империя за конституционна държава с младотурската революция от 10/23 юли 1908 г., даде възможност и на тия българци да отхвърлят патриаршизма, да минат под ведомството на Българската екзархия със свои български свещеници и учители, които след това подпомагат усилията им да се освободят напълно и от чифликчиите, земите на които обработвали като из-

поличари (половината от добива) и кесимджии (предварително определено количество от добива, независимо от урожая).

Ленин нарича младотурската революция слаба (вж. Съчинения, т. 15, стр. 220), но все пак с прогласяването на принципите на френската революция от 1789 г. за свобода, равенство и правда (хуриет, мусават, адалет) даде простор за проявление поривите на потиснатите срещу господстващите сили на стара Турция. За българите-патриаршисти в тоя югоизточен кът на Балканския полуостров бе лесно да заместят гръцките свещеници и учители с български народни просветители из готовите вече кадри на Българската екзархия през 36-годишното ѝ съществуване (1872—1908). По-труден беше въпросът за освобождението им от чифлигарството, защото трябваше да се откупи земята от чифликчиите. По тоя въпрос Българската екзархия им се притече на помощ чрез своите служители и с търсене начин да ги снабди с турски лири.

Свещеникът на с. Армаша Арсений Георгиев и учителят Атанас Теофилов съобщават на 11 януари 1911 г. на Екзарх Йосиф, че селяните — чифлигари от с. Куртулмуш, Силиврийско — „по случай продажбата на селото, поканени от господаря, искат да го закупят“. Ако е възможно да им се помогне, да ги приеме и изслуша. „Това ще бъде голямо насърчение, както за новоотказаните, тъй и за неотказаните по тия места българи“. Думата е за наскоро станалите екзархисти и оставащите още българи-патриаршисти.

На 25 април 1911 г. Димитър Петров, Атанас Стоилов и Димитър Желязков донасят на Екзарх Йосиф от страна на 34 къщи в с. Куртулмуш, че селяните-използжии решили да купят половината от чифлика „Куртулмуш“, за който броели вече 1000 лири турски, а до август ще могат да броят още 1000 л. т. Не ще им достигнат още 1900 л. т. Затова молят Екзархията да им се отпусне тая сума срещу ипотека, която да изплатят за една година. „Това правим, за да можем да се отървем от гърка Михалаки ефенди, който има другата половина и да насърчим други селяни, които ще дойдат да се заселят в речения чифлик, като внесат известни суми. За сега има 34 къщи, а ако може да се вземе всичко, което е около 18 000 дюлюми, до 100 къщи българи ще намерят препитание в речения чифлик“.

С писмо от 20 май 1911 г. Екзарх Йосиф съобщава на управляващия Солунската епархия архимандрит Евлогий решението на Екзархийския смесен съвет да отиде в Зографския манастир и лично да убеди братството да даде от спестените си пари в заем 1900 л. т., които Екзархията ще осигури за навременното им изплащане със съответната лихва, като имотът бъде заложен на посочено от братството доверено лице до изплащането на сумата, с което братството ще изпълни един народен дълг без никакъв риск за своя капитал. След като в писмото до архимандрит Евлогий се съобщава, че екзархийски пратеник обиколил всички български села около Цариград и установил, че земята на чифлика „Куртулмуш“ била плодородна, а населението работно и чисто българско и че сумата ще се върне след 1—2 години при лихва 7—8%, по-нататък писмото продължава: „Екзархията държи твърде много за економическото закрепване на цялото българско население в Империята“ и че това „за нея съста-

вява особена грижа да види и жителите на българските села в Цариградско стопани на земята, която те сега само обработват за чужда сметка“.

Архимандрит Евлогий съобщава до Екзарх Йосиф с писмо от 21 юни 1911 г., че заминава за Света гора, а на 5 юли с. г. донася от Солун с доклад под № 2666 до Екзарха пак, че мисията му не дала резултат и че по-влиятелните от братството на Зографския манастир се извинявали, че не могат да дадат искания заем, „защото парите им били пласирани в банките“. Братята не се съгласили да изтеглят 1900 л. т. от кредитните учреждения, въпреки че старейте на манастира се изказали „особено симпатично за целта, която се гони с даването пари в заем“. Истинският мотив за отказа им архимандрит Евлогий намира в неопитността на братството във финансовите сделки и в придържането му о старата традиция — да не влиза в парични ангажименти, за да не бъде осъждано.

Резолюцията по доклада на архимандрит Евлогий е: „Д-р Динов ще се срещне с едно лице, което е посочило път за улеснение на селяните“.

На 15 юли 1911 г. Екзархийския смесен съвет решил да се помогне на селяните от Куртулмуш с казаната сума (1900 л. т.) за откупване на чифлика, като се направи каквото може за тая цел с моралното посредничество на Екзархията, било пред някои от местните частни банкови учреждения, било пред някои частни кредитори местни българи. Грижата за това се възложила на съветника Д-р Динов.

В едно писмо от 11 юни 1912 г. под № 234 на архиерейския наместник в с. Чанакча свещ. Лев Г. Попов до Екзарх Йосиф се иска отговор по молбата на жителите от с. Куртулмуш за отпускането на кредит от 2500—3000 л. т. за откупване частта от чифлика, „с което ще се даде възможност за облекчение на неспособното, непоносимото и нетърпимото им аграрно лошо положение, което ги прави играчка на простаци феодала (бейове) и ги лишава от най-елементарните човешки права“.

Жителите на с. Аврен, Силиврийско, на 12 февруари 1912 г. подали до Екзарх Йосиф изложение с 47 подписа с печати, чието съдържание се състои в следното резюме с резолюция:

Тридесет и шест души селяни преди години купили един чифлик 1600 уврати за 605 лири турски. Продавачът — арменецът Мардик ага, подарил на селото един голям плевник за построяване на църква. Селяните внесли тогава 205 л. т. Поради неврожай чак след 6 години внесли още 368 л. т. Останало да дължат още 32 л. т. Поискали да им се даде тапия, но правителствената власт в Силиврия отказала тогава да даде тапия на българи. Селяните избрали за свой заместник и настояник на земята гърка Костандинаки Панайотов. Той внесъл остатъка от 32 л. т. По-късно, при разглеждане на сметките между него и селяните, оказало се, че те му дължат за разноси на тапията и др. всичко 271 л. т. Костандинаки дал разписка, документ, че като се внесат тези 271 л. т., ще им даде земята и тапията. Тази разписка се пазела първо у селянина Димитър Тянев, а след това — у Димо Иванов. Последният предал документа — разписка на Костандинаки под предлог, че с негова помощ и с този документ „щели да се отърват някакви си спорни ниви“. Костандинаки се обявил за притежател на имота. Селяните го дали под съд, но той намирал начини

да се протака работата, понеже всяка година получавал от имота доход около 100 л. т. Затова молят Екзархията да направи постъпки пред духовното началство на Костандинаки „да се посъветва и убеди“, да им „отстъпи казаната земя“, като се задължават да му внесат 271 л. т. Въпросът бил известен на гръцката митрополия в Силиврия.

Резолюция: „Д-р Динов ще говори гдето трябва да се внуши на въпросния Костандинаки чрез гръцкия митрополит в Силиврия, за да прехвърли имота на селяните.“

На 30 април 1912 г. свещеник Арсений Георгиев и учителят Ат. Теофилов с писмо № 6 на Българското начално училище в с. Армаша, докладват до архиерейския наместник свещеник Лев Попов в с. Чанакча, че обиколили селата в енорията на свещеника и агитирали селяните да се записват членове на дружеството „Българска магица“, но те отказвали и заявявали, че ще се преселят в България. „Между селяните от всички ферми“ имало съвещание и решили по 2—3 души от всяко село да отидат в България и да уредят преселването като закупят място. Постарали се с учителя да ги разубедят, но те упорствували. „Насъбрани на купчинки по боклуците (което правят само в критически моменти като сега), селяните обмислят върху предстоящото си изселване“.

В доклада се изтъкват три причини за изселването: 1) военната повинност на синовете им в Турция, поради която избягали в България, 2) повишението на поземления данък кесим от бейовете и 3) повишаването на материално и духовно стъпало на съседите им инородци, уверени, че българското правителство ще им даде по малко земя. Докладът завършва с молба архиерейският наместник да отнесе въпроса до светата Екзархия за предотвратяване на преселването им, защото „иначе няма да остане ни най-малка искра от българи в тоя край“.

Архиерейският наместник в с. Чанакча изпратил тоя доклад до Екзарх Йосиф на 21 май 1912 г. в оригинално копие с надпис: „Ходатайствува да се отпуснат или намерят от другаде 2500 лири турски, които да се дадат заем, за да се купи чифлика в с. Армаша на Сали бей, живущ в Цариград. Тъй ще може да се прекрати това силно брожение, което влече към явна опасност нашия българин“. Сумата ще се издължи за една година. „Купувачите са безимотни селяни от селата: Куртулмуш, Армаша, Къзълчи, Сеймен, Меселим, Омурча, Чокура, Усускьой, Селвелия със съмишлениците пак чифлигарски села: Арапли, Исекча, Бейджилер. Кюстемир и Чешмели“.

В ръкописна бележка от секретаря на Българската легация в Цариград Г. Груев до финансовия министър Теодор Теодоров от 18 юни 1912 г. е писано, че относно „писмото на архиерейския наместник на с. Чанакча желателно е Екзархията да направи дългът си до колкото е възможно.“ Намерените пари обаче Сали бей не приел и българите останали зависими.

Съобщенията за писмата и докладите на Българската екзархия в Цариград и нейни подведомствени по освобождението на български села в Цариградско от изполичарство и кесимджийство през 1911—1912 год. безспорно доказват прогресивната роля на Българската народна църква изобщо и Европейска Турция не само в борбата за културно-национална самостоятелност, но и в процеса за освобождението на български селяни от остатъците на турския феодализъм в аграрно отношение.

Мохаджирската политика на младотурците не позволи да се завърши откупването на посочените тук чифлици от техните работници-изполичари и кесимджии.

Ив. П. Орманджиев

С неувяхваща слава

„Имя Твое загръмяло и будет гръмети
Во век веков
България Тебе венец плете
А в небеси уже готов“

(Из Одата за Софроний Врачански)

Един от ранните родоначалници на родната поезия, Димитър Попски, с такива топли слова възхвалява големия и свят мъченик за вяра и род. И времената потвърдиха това определение — ето вече цели 145 години от блаженната кончина на Софрония се изминаха и въпреки това неговото име продължава да блести с неувяхваща слава.

А дълък, мъчителен и труден, заедно с това — и славен, е пътят на Софрония, тъй както сам той ни го е обрисувал в книгата си — „Житие и страдания грешного Софрония“.

Още от най-ранни години на детството му започват неговите страдания. Останал твърде рано сирак без майка, той бива заведен от оженилия се за втори път негов баща при майка-машеха. Нея Софроний основателно нарича „люта и завистлива“. Тя постоянно измъчвала доведено детето, а галела своето. При това десетгодишният Стойко Владиславов бил с твърде крехко здраве. Една година след това той остава пълен сирак, без баща. Роднините му го третират като добиче и едва навършил възраст, те бързат да го задомаят. И тук, в брака, несполука. Жена му преумножила неговите страдания — „Колкоко укоренне терпех от жену мою, почто беше малко горделива.“ Имало е немалко моменти когато чашата на страда-

нията му е преливала и тогава той е решавал да забегне. „Намислих да оставя и дом, и жену. Да пойда долу по селата.“

Кротък, благочестив, смирен, трудолюбив, получил добро за тогавашните времена образование, учил шест месеца и в св. Гора, едва 28 годишен, той е вече свещеник. Обикнал народа си и желязец неговото добруване, цели 20 години Стойко е истински народен учител. Учи и малки и големи. А като свещеник той е почти великомъченик. Гонен и от свои и от чужди. И от събрата свещеници, и от гръцкия владика, и от кърджалии и турци-даали. Страданията му като свещеник твърде много наподобяват тия на св. апостол Павел (I Кор. 11:21—32).

„Колкоко ме крати фатиха и биха ме, и глава пробиша. Колько крати пицоли изваждаха на мене да ме убият. Веднъж един с копие хвърли на мене, ала не са случи да ме удари. Един ме хвати за браду и мало остана да я оторгне. . . От страх и от недужная теснота упадоша вси власи глави моеи.“

Върхът на неговите житейски страдания начева след ръкоположението му в епископство. Сам Софроний дълго време отказвал да приеме тоя сан. Поради искрена скромност и трудните времена — кърджалии кръстосвали цялата страна, пътищата за Врачанска епархия засипани от сняг. Започват нови страдания — Вратца, Плевен, Черепишкия манастир, Арбанаси, Свищов, Тетевен, Видин. Навсякъде изпитания и непосилни страдания. Ето някои картини от живота му като епископ:

„Тогива силихтар Хюсени паша, като отхождаше на Видин, изгори Габрово. И Арбанаси разграбиша кърджа-

лите, що ги имаше със себе си. И нашия дом все разграбиша и не остана ни лъжица, ни панаца, и мои дрехи и книжа, що имах, все узеша, и всяка дом разлопаха. . . А децата побегнали на потел, а от там на Свещов пошле. Нандоох на Свещов, нандоох децата голи, седат на рогозина. И аз пари не имах да им купя дрехи. . . Скорб голямна.“

Стигнал с мъка Браца, той скоро е заставен да бяга. „Нощем приидоша коначили. И аз като чух, востанах тая нощ на осем часа да бягам от Братца навон. пощ темна, време осе дождьено, а планина стръмаа, висока. Голико крати ли падох на пълю, докле поидем на Черешниц монастар“. . . А и там осе по-лошо — всички монаси, прогонени от турците, забегали по пещерите.

Неописуеми са мъките му във Видин при гръцкия митрополит Калиник. Това време било ни по-вече ни помалко — три години затвор.

„И седях на Видин три години. Ами що потеглих аз от того Калиника калугера. Седях при него като някой последни слуга, не хочеше да ме знай никак за човека. Беше с пазвантските хандути ведно. И не стоях да продумам хората. Не пуцаше ме нигде да се прохода — токмо църква и то с някого свещеника.“ Бягството му от Видин през Зимнич е също тъй трагично. Дунав бил замръзнал. „Проби се ледо и потъна един кон, удави се. А ония коне свързаха и на ледо ги на дъска привлякоха. И докле поидем на Зимнич, хочехме от студ да помрем. Шест часа ест — едвам за три дни поидохме“.

Стигнал с мъка в Букурещ, Софроний бива приет найрадушно от Угровлахийския митрополит Доситей. На Софроний били дадени пълни права на епископ — да свещенодействува и дори да ръкополага, да заседава в архиепископския румънски събор. Тая спокойна атмосфера му дава възможност да се отдаде на книжовна дейност, да довърши и подобри и да отпечата някои свои книжовни трудове. Именно тук, в Букурещ, той довършва „Исповедание православния вери християнския“, проповеднически сборник „Кириакодромийон“ (Неделник), „Гражданское позорище“ и „Житие и страдание грешнаго Софрония“.

Все около това време, 1806—1812 г. Софроний отправя „Апел към многострадалния български народ да посреще преминаващите Дунава руски войски“, носещи неговото скорошно освобождение от робство. И сам придружава войските, като обхожда голяма част от поробеното си отечество. По-късно той се връща в Букурещ, где то в съкновствие и тишина, през 1815 г. завършва земния си живот.

За начален момент на обществената дейност у Софроний трябва да приемем срещата му с о. Мансия в Котел. Белквият монах и будител дошел с ръкописа на своята „История славяноболгарская“ през 1765 година, три години след написването и. Бдъхновен служител Богу и народу, младият свещеник Стойко Владиславов прочита историята и я прещасва. Тоя негов прещас и запазен и до днес в Соф. народна библиотека, към предиса Софроний е прибавил кратък послеслов: „Сию историю принеси я Мансия иеромонах от свята Гора Атонска.“

Не ще съмнение, че срещата с о. Мансия изиграла главна роля за бъдещата дейност на многострадалния Софроний. Впрочем това твърде ярко проличава и в цялата му по-нататъшна книжовна, учителска и обществената дейност. Софроний открито подражава стила на Мансия и подобно нему отдава целия си живот в свята, месианска служба Богу и народу.

В края на руско-турската война от 1768 година, когато руското войнство стигнало до Дунава, Силистра и Турган, младият свещеник Стойко Владиславов заминава за св. Гора, гдето прекарва шест месеца. Тук той не само обогатява твърде много знанията си, чете с увлечение ценни книги от богатата манастирска библиотека, но и жадно пие от духа Паисиев, дух възрожденски, дух на подвиг. След това той се връща в Котел, гдето цели 20 години учителствува. Характерното в неговото учителствование е, че той преподава уроците на разбираем за народа български език. А всичко това било равносилно на революция. Младият Стойко превеждал от гръцки аритметически правила и задачи, басни и исторически разкази, кратка история на вехтия и нови завет, митей и триод. А освен това всяка неделя той държал в църква проповеди на български език. При фанариотархией и протосингел, при гърчещи се чорбаджии, при векове потискан народ, подвигът на поп Стойка е повече от геройство. Това е подвиг, родил се в едно вар-

вашо и обичащо народа си сърце. И тъкмо тая му силна вяра в Бога и любов към народа му е давала сили да понася оондите и от най-близки хора.

„Толкова послужих аз на все селски работи, колико крати излязих на везирския диван зарад селския помощ, двадесет години учих децата им, книжно учение и на всякоя неделя и на всякия празник сказувах по-учение. И толкова труд що подих, и толкова дооро, що им сторих, и телесно, и душевно, а най-после ме предадох на босанджий баша да ме убия.“

Осъден бил цели шест години на аргос от гръцкия митрополит. И през това време неговите събратя го хранили с жалки подавания и силни натяквания: „И кога ми даяша, думаха ми: „Ето, като някой слепец те храниме“, що бяха мои ученици. Таковое укорение и срам терях шест години.“

Но тъкмо в тия изпитания се калява неговият характер. Проличава непоколебимата му вяра в Бога и безграничната му любов към народа. Често пъти Софроний знае какви опасности и изпитания му предстоят и въпреки това отива смело, подобно на Христа и мъчениците, напред. И тъкмо с тия си изключителни качества той спечелил пълната любов на народа.

„И като поидох тамо (в Циморие) да попувам, радвах ми ся християни много“, пише той искрено и топло. Или: „И като излязох от тамо (от Средец), плачеха християните зарад мое разлучение.“ Или още: „И приеха мя християните (във Братца) радостно. Имаха ме като едного философа.“

Книжовната дейност на Софроний започва още от Котел, когато преписал Паисиевата история. Тоя му жест показва, че той не само че обичал народа си, но и имал силно влечение към книгата, към полезната книга. Още в Котел той превел множество разкази, басни, учебни помагала и църковно-богослужебни книги. Имаме всички основания да предполагаеме, че след връщането си от св. Гора и след двадесетгодишно учителствование и свещенодействие, той имал своя библиотека. На такова заключение ни навежда следният негов изказ — „И мои дрехи, и книжа, що имах, все узеша.“ Тая негова библиотека се намирала в частния му дом в Арбанаси, опожарен от кърджалиите.

По-късно, във Видин, Софроний продължава своята книжовна дейност и я завършва най-плодоносно в Букурещ. Във Видин бил написан сборникът „поучения и словосказания на празникот Господских“. Този сборник съдържа 79 слова, предговор и послеслов. Целта за съставяне на сборника е указана от самия Софроний: „да бъдат произнесени по църквите в неделя, в празници, по нашему языку болгарскому.“ И още: „Преведох их от словенскаго языка на болгарский прост язык к разумению и к уведению простому и невежому болгарскому народу, на ползу душевному.“

Как във Видин Софроний съставил нова книга — Сборник от разкази и разсъждения. Този сборник е всъщност белетристичен. Тук са преведени разни поучителни и увлекателни разкази, а след това и съответното поучение. Най-важна част в тоя сборник е Повестта за Святица философа, а след това разни Езопови басни.

Подобно на Мансия, които в голямата си болка се обръща към българския народ с думите: „О, неразумни юрде“, тъй също и Софроний употребява аналогичен израз „безумне болгаре, не хочеш да си научиш детето свое на книжно мудрое учение. Я размотрите, о роде болгарский, кои други езык тако гдушав и неучен и под него докорен толкова, и на много езици поработен! — Ами защо-нели от неучене, нели от нерадение книжное?“

Този сборник подчертава един важен преход — Софроний стъпва здраво на просветни позиции. Знания и главно знания са необходими за нашия народ. Чрез все по-голяма и по-голяма просвета ще донде освобождението на нашия народ и от политическото му робство. Тоя настоява във всяко по-голямо селище да има училище и учител.

„Аз досаждам вам како не хочете да будете мукает да приведете даскал, да разнесете пари за учение книжное; перво да научите чадата ваши на мудростное книжное учение, та да познаят они и Бога и себе си“.

През 1809 г. Софроний завършва превода от гръцки на български на съчинението „Гражданское позорище“ (театрон политикон). Въсъщност оригиналът на това съчинение е на латински — Театрум хисторикум, написано от Вилхелм Стратеман, свещеник в гр. Оснабрюк,

Германия. Скоро това съчинение било преведено почти на всички европейски езици, включително и на руски, и гръцки. На руски преводът бил направен през 1724 г. по заповед на цетра Велики. Интересното е в руския превод, че преводачът в предговора настоява за религиозна свобода и веротърпимост. Възгледът това съчинение един солиден политически трактат, една бунтовническа и революционна книга. Авторът остро осъжда тиранията на господарите — крале и царе, несправедливите и непосилни данъци и им напомня, че винаги може потиснатият народ да потърси чрез бунт своите законни права. Затова и авторът дава препоръка — кралете да се оокръжат с честни съветници из народа, управлението да бъде демократично.

„Понеже тая книга много полезна и потребна ест на человетецте. Ала не токмо на господарите, що са нахождат на власт, що ги поучава кротко, праведно и сас благочестие да управляват господарство и поданици свои, но и на всякого человетеца потребна и полезна ест.“ В съчинението е дебело подчертано, че правата на господарите имат граници и че князете и царете трябва да се огличават със справедливост като такива.

Забележителното е, че Софроний се спира тъкмо на такава книга, за да я поднесе на българския читател и по такъв начин посее в душата му семето на утрешния бунт. Да осъзнае своите права и поиска сметка от тираните-управници.

През 1908 г. руският учен проф. Соболевски откри в Петербургската имп. публ. библиотека ръкописа на друго Софрониево съчинение „Исповедание православния вери християнския: и обичаи, и закони еврейския, и мохамеданския религии и состояние.“ Книгата е преведена от гръцки, компилация от разни съчинения.

Всички досега упоменати книги на Софрония са били през негово време в ръкопис. Единствената книга, която лично Софроний е сложил под печат е неговият „Кириакодромийон“ (Неделник), напечатан през 1806 година в гр. Римник. Книгата съдържа 530 печатни страници.

Излизането на тая книга е било цяло събитие. Това е първата новобългарска печатна книга. За това и Софроний в обръщението си към народа с радост отбелязва: „До сега такова книга на български прост език на свето не е била“. Но Софроний е даливиден и пророчески отбелязва, че скоро ще има хиляди и хиляди такива книги за народа. Важното е сега да се сложи началото. „Но да са потрудим да извадим тая сега на свето, веднаж да стане начало, после след нас, надеяся, много такива прости книги да изпишат, но работа ест веднаж да бъде начало“.

И началото наистина стана. Начало благословено от Бога. С тая си книга Софроний става родоначалникът на новобългарската печатна книга. Първото издание било в тираж 1000 броя. В продължение на няколко години книгата претърпява осем издания. Това показва каква жажда имал нашият народ към своя, родна печатна книга.

Кириакодромийонът е сборник от избрани проповеди, които по молба на Софрония, трябвало свещениците да произнасят всеки неделен и празничен ден в църква. Проповеди на роден, звучен български език, проповеди събуждащи цял един народ от вековния му летаргичен сън, просвещаващи го с евангелската светлина и подготвящи го утре спонтанно да изрази своите притезания за свободна народна църква, родно духовенство, родно училище, а отгук — и свободна държава.

В Букурещ Софроний завършил най-хубавото си произведение, своята автобиография „Житие и страдание грешнаго Софрония“. Това не е само една суха автобиография, гдето авторът се представя за герой, това е мемоарен труд, в който са изложени не само непосилните страдания на Софрония, от дете до зряла възраст, но и страданията на един векове поробен седеммилионен

български народ. Всяка страница е правдива картина на страшни мъки. Четенето на тая книга предизвиква не само създи, но и въпроса — няма е възможно това да става при равнодушното отношение на християнска Европа?

Житието на Софрония е първостепенен и автентичен паметник за тежкото робство на нашия народ под гръцко и турско иго. Житието е напълно самостоятелен Софрониев труд. То е блестящо начало на българска историческа и мемоарна литература.

Софроний се показва като първостепенен публицист. Той не търси пищна фраза. Рисува с няколко думи и ни дава пълна картина.

„В лето 1768 начена са войска, баталня, турчин с московецта. Ами какво да кажем — като повлякоха ония лютии и свирели агаряне, какво ли зло не сториха по християни? — Що им на ум не прииде, това не сториха“.

Или — „Поидохме вече късно на едно село, а то се разбягало — не има ни един челоовек, не има хлеб, не има дрва. А студ лют, нош долга по декември месеца, хочехме от студ да измрем“.

Житието е еднакво ценен и като исторически и като литературен паметник. Едва през 1908 г. руският именит проф. Лавров откри оригинала на Софрониевото „Житие“ в Петербургската императорска публ. библиотека.

Софроний е бил като дете щастлив, вийдайки руското православно-християнско и славянско войнство да марширува по равна Румъния и се готви да премине Дунава, да мине в поробена България. Това било през лято Господне 1812-то. И Софроний молитвено и като пастиреначалник и като народен вожд отправя „Възвание — към българския народ.“

Това възвание е свят вопел на един архiereй към своя многострадален народ, дълбока вяра, че е дошел уреченият от Бога час — православно руско войнство да освободи своя страдащ брат, българския народ. Това възвание е и сърдечен апел към българския народ да посрещне с искрена топлота своите братя освободители.

„Отечески молитвую вас, любезни чада моя, роде Болгарский, християни що живеете у Болгарскую землю, здравствуйте. Радуйте ся, понеже ето сега приходить радост общая на вся Болгария. Ето сега приближава спасение и избавление ваше. Ето сега видим и гледам како прифтаса милост Божия на беднаго рода вашего, що е влиал Бог милост в сердце Благочестивейшему и великому Господарю Александру Павлович, повдигнал Его да избави вас от таковое турецкое варварское мучителство. И ето сега приближава до вас Крестосное Его войнство, ваши християнски братя да избавят вас от толикия беда. Ето прииде оний светлий ден, що го чекаме от четиристотин години.“

По-нататък във възванието си Софроний съветва българския народ — любезно да дочака освободителите и усердно да ги приеме, „що идат с Божия воля да Ви избавят“, — „гледайте и потрудите ся да стогвите хлеб, ичимик, сено, koliko възможно есте и да угостите их по должности“, „да имате их како единоверни братя ваша“, „да послужите им сас верност и любов, понеже они проливат кров свою за веру Християнскую и за Церков и за братни и сестри ваша“. . . „Того ради всеки християнин от уста своя да отдели хлеб свой и угостит их“.

И начело на братското руско войнство Софроний тръгнал между своя народ, сърадващ го с изгряващата свобода. . . Но не било за дълго. Западна Европа, Англия и Германия зловидели на това свято освободително дело и взели страната на Турция.

Огорчен, убит духом, Софроний се завърнал пак в Букурещ, с твърдата вяра, че ще дойде все пак ден, когато руските богатири ще дарят братския свой български народ със свобода.

Тъй и стана 60 години по-късно!

Константин П. Тулешков

Много има високи и славни, ала тайните се откриват на смиренни, защото голямо е могъществото на Господа, и Той от смиренните се прославя

Прем. Сир. 3:19-20

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

† Макариополски Епископ НИКОЛАЙ

Надгробно слово

ПРОИЗНЕСЕНО НА 29 ЯНУАРИ 1960 Г. В СТОЛИЧНИЯ ХРАМ „СВ. СПАС“ ПРИ ОПЕЛОТО НА РАЙНА МАЖДРАКОВА (НАЙДЕНОВА)

„Чудо Тимотее, вдовици почитай — истинските вдовици... А която е истинска вдовица и останала сама, тя се надява на Бога и пребъдва в моление денем и нощем... за вдовица да се приема жена не по-долу от шейсет години, водила един мъж, известна с добри дела: ако е деца отхранила, странници пригледвала, нозе на светни омивала; ако е на страдалци помагала и всяко добро дело усърдно следвала“.

(I Тим. 5:3, 5, 9, 10)

Когато днес четем или слушаме приведените погоре апостолски думи, имащи отношение към съвременните на св. Апостол вдовици, в нашето съзнание ясно изпъква милият ообраз на днешната наша скъпа и от всички почитана покойница Райна Маждракова. Покойната като че ли беше една благословена останка от онова пресвещено древноцърковно апостолско време. Поставяйки този неин образ върху фона на обикновения ни живот, ние се чудим, как е било възможно да расте и цъфти едно такова прекрасно цвете: как покойната е могла да носи в сърцето си толкова много обич: как в това мъничко и смалено от неслоди тяло е могло да обитава такъв голям дух; как в тая иначе слаба жена можа да се прояви такава необикновена сила на търпение и благородство!

Днес сме се съборали в този Божи дом да се помолим за нея и да и засвидетелствуваме нашата почит и любов; предстои ни да се опростим и видимо разделим с нея. Нека по тоя случай за наша утеха и назидание да кажем няколко думи за нейния прекрасен живот и да споменем само няколко от многобройните прояви на нейната добродетелна душа.

Райна Маждракова (по баща Найденова) е родена в гр. Враца през 1881 г. След като завършила гимназия в родния си град, заминава за Гренобл (Франция), за да продължи тук образованието си. След завръщането си от чужбина тя се омъжва за Кирил Маждраков, гимназиален учител, който впоследствие починал. Останала вдовица, Райна Маждракова започна нов живот — живот не вече за себе си, а за другите, живот посветен на Бога чрез служене на ближния, на страдащите и обременените. Чуеше ли, че някой монах, монахиня, свещеник или друг някой самотник е болен или в затвор, ще го посети и ще му занесе храна. Тя предварително узнаваше каква храна е предписана или се е прищяло на болния и правеше всичко възможно да му я приготви и достави. Голямата ѝ състрадателна любов преодоляваше всички пречки и огорчения. Заети с приготвяне храна за болния, или затворника, когато смяташе да посети, понякога тя закъсняваше да дойде в определения за посещение или свиждане ден и час. С любвеобилното си обаче сърце, с при-

същата ѝ учтивост и с голямо смирение, а в някои случаи и с настоячивост тя успяваше да отвори сърцето на портiera, болногледача или надзирателя и той от своя страна и отваряше вратите и така тя сполучваше да издействува извънредно свиждане. Днес пред моите очи мислено се зареждат мили спомени за нейната трогателна обич към бедни и злощастни. Виждам я при болничния одър на покойния наш професор архимандрит д-р Евгимий. С каква обич и преданост, с какво усърдие и търпение тя прислужваше на покойния и оолекчаваше неговите страдания! Виждам я всеки приемен ден в болницата при отца Павла Присовски, при болната монахиня Лиония и много други или пък да хлопа тук и там за оолечение участта на някои тежко осъдени или да посещава домовете на намиращи се в една или друга неволя. Които не я познаваше би помислил, че тя е някоя бедна и изпаднала в нужда жена, която сама се нуждае от помощ и прилеждане. Тя, наистина, не беше богата. Издържаше се със скромната пенсия от своя покоен съпруг, лишаваше се от много неща, за да помогне на другите, които изнемогват. За нея можем да кажем с думите на Апостола, че самата тя беше бедна, а мнозина обогатяваше (II Кор. 6:10).

Райна Маждракова проявяваше грижи не само за живи, но и за покойни — правеше помени за тях, украсяваше и поддържаше техните гробове, слагаше със свои иждивения помени софри и пр. Трогателна беше обичта и почитта ѝ към приснопамятния Драговитийски еп. Харитона. Когато дядо Харитон заболя тежко и беше в агония, покойната беше неотстъпно при неговото легло, прекарвайки безсънни нощи. И чудехме се — отгде толкова сили в това малко и немощно тяло? А когато старецът почина, тя не преставаше да прави в определените дни молитвени помени и приношения за него и да се грижи за неговия гроб.

Нейната състрадателна обич достигаше до там, че тя отстъпи собственото си жилище на младо семейство с невръстни деца и сама се сви в една кухничка, изложена от три страни на вятър — един истински хладилник, който никога не видяхме достатъчно добре затоплен. Тук в продължение на 15 години тя понасяше неслоди, които се отразиха зле върху здравето ѝ и може би ускориха и нейната смърт.

А що да кажем за вярата и благочестието на нашата покойница? Тя имаше твърда и несъмнена вяра в Бога и детско упование в Него. За нея Бог беше жива реалност — небесен Татко, Който промишлява за всички люде, насочвайки ги към спасение. От тая именно нейна вяра произтичаха и се под-

хранваха всички нейни останали добродетели: милосърдието, нестежанието, търпението, смирението и благочестието ѝ.

Покойната беше голяма молитвеница. Нейното жилище, украсено с множество икони, прилича на монашеска килия. Тук на челно място е чудният Неръководен образ на Господа Исуса Христа от художника Габриеле Макс, в който (образ) тя често се вглеждаше, за да прозрے през затворените клепащи, отворени очите на Господа и отронили се от тях сълзи¹. И когато успяваше да постигне това, тя се радваше като дете, чувствуваше се безкрайно щастлива.

Райна Маждракова беше и голяма постница. Имаше определени дни от седмицата, когато прекарваше в най-строг пост. В последните месеци, когато заболя и отпадна, едва можа да бъде убедена да употребява олио в понеделник и сряда, като запази само петъка като ден на строг пост.

За нейното вяло и необикновено за нашето време благочестие нека споменем и следния достоен за отбелязване случай. Преди няколко години през време на св. Велики пост, малко преди Кръстопоклонна нелеля, тя илва при своя духовник за благословение да участвува в едно пеши поклонничество до св. Рилска обител. А тя имаше голяма благоговейна почит към св. Ивана Рилски, на чийто манастир, впрочем, и завеща всичкото си недвижимо имущество. Духовникът ѝ беше в голямо колебание — да даде ли или да не даде исканото благословение. Като взел прелвид телесната ѝ немощ, деформираны стъпала на нозете, дългият път от 120 км и още зимното време, той сметнал, че тая жена не би могла да стигне дори до Княжево. Но като видял от друга страна нейната силна вяра и належащата ѝ, че св. Иван няма да я остави, като видял и настойчивата ѝ молба и умолителен поглед, той не можал да устои и предоставил на нея, тя сама да реши. На следващия ден покойната замина. С нетърпение и безпокойство ние нейните близки, чакахме деня на завръщането. Какво ли е станало с белната жена, къде ли чакъле е закъсала по пътя, се питахме с тревога. В определения за връщане ден покойната се завърна благополучно и с голямо въздъшвление ни разказа, как е пътувала, как по време на пътуването някаква невеломо сила я просто носила на крилата си, как, макар и най-стара и слаба от всички, тя вървяла начело на групата, как настигащи ги с моторни коли любезни шофьори ѝ предлагали да се качи на колата, за да се отморн и съкрати пътя си, но тя отказвала. Просто не можехме да повярваме, че тая тъй стара и немощна жена е могла да измине пещ 240 км., средно по 40 км. на ден!

Всички приехме това като факт, който може да се обясни само чрез вярата, имайки предвид словото на Самого Господа, че Неговата сила тъкмо в нашата немощ се напълно проявява (II Кор. 12:9), както и уверението на св. Апостол, който казва: „Всичко мога чрез Христа. Който ме укрепява“ (Фил. 4:13). С този и още много други подобни подвизи покойната показа и доказа — до къде достигат слабите човешки сили, възгряни от вярата и подпомогнати от всесилната Божия благодат.

Покойната редовно и усърдно посещаваше църковните служби и братствени беседи. Чуеше ли нейде, че ще има някоя специална служба или храмозидане, тя е там, застанала смирено и благоговейно. Тя беше една от редовните посетителки и на ежеседмичните петъчни вечерни служби в Духовната академия.

Нейната скромност беше голяма. Смяташе, че винаги и към всички е лъжна и че не е извършила нищо свръхдължно (Лук. 17:10); изпитваше голямо неволство, когато ѝ се засвидетелствуваше благодарност за сторено добро. Тя напомняше древната Тавита, за която Деянията свидетелствуват, че била „изпълнена с добри дела и милостини, които правела“ (Деян. 9:36). Да, тя беше като вдовиците от апостолско време, които се молели денем и нощем, ... странници приглеждали, нозе на светив омивали, на страдани помагали и всяко добро дело усърдно следвали“ (I Тим. 5:5, 9, 10). Вярваме, че тия нейни дела широко ще ѝ отворят вратите на Небесното царство.

И сега, когато се разделяме с нея, нека да ѝ засвидетелствуваме нашата почит и признателност, като усърдно измолим от Бога прощение на волните ѝ и неволни прегрешения и да я успокои Бог в небесните Си жилища. А в последния ден да се влостави да застане от дясната страна на Праведния Съдия и да чуе сладчайшите Му думи: „Дойдете вие, благословените от Отца Ми, наследете царството, приготвено вам от създание мира: защото гладен бях и Ми дадохте да ям; жален бях и Ме напоихте; странник бях и Ме прибрахте; гол бях и Ме облякохте; болен бях и Ме посетихте; в тъмница бях и Ме спогодохте“ (Мат. 25:35—36).

Вечна и блажена да бъде паметта ѝ! Всемиловичият Господ Бог да ѝ зачете за нейно оправдание и спасение добрините, които е извършила, като ѝ даде венца на правдата, определен за ония, които са Му били верни и са възлюбени Неговото явяване (II Тим. 4:8). Амин!

¹ В това се състои особеността на тая картина, че по продължително и съсредоточено гледане в затворените клепащи, последните като че се отварят.

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

Послание на Негово Блаженство Румънския Патриарх Юстиниян

По случай рождественските празници между Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил и Предстоятелите на Православните църкви бяха разменени рождественски приветствени послания. В посланието си Негово Блаженство Румънският Патри-

арх Юстиниян засяга възбуждащи целия свят въпроси, поради което редакцията на „Църковен вестник“ счете за уместно то да бъде отпечатано във вестника.

РУМЪНСКА ПАТРИАРШИЯ
СВЕТИ СИНОД

Букурещ, декември, 1959

№ 833

До Негово Светейшество КИРИЛ,
Патриарх Български,

София

Ваше Светейшество,
Зело възлюблений в Христа брате,

По предание от векове, християните от цял свят празнуват тия дни възплочението на Спасителя Христа, като благодарство се покланят, както някога възхвите от Изток, на „Превечния Бог“, Който „Нас бо ради родися Отроча младо“ във Витлеемските ясли, и пеят заедно с ангелите вечно новата песен: „Слава във висините Богу, и на земята мир, между човешките благоволение! (Лк. 2:14).

Обещаният от Небесния Отец на първите хора, паднали поради непослушание под смъртна присъда, и възвестяван от пророците в продължение на векове Син Божи идва на света като Младенец за възстановяване на връзката между Небето и земята, за помиряване на хората помежду им и с извора и подателя на живота — Бога.

Пълно с дълбок смисъл е туй събличане на Сина Божи от небесната слава и блясък, за да слезне в средата на света, който е потискан от страдания и нужди, разстройван от непомирени вражди и разкъсан от безкрайни войни

Всъщност, пророците възвестявали в тоя вид идването на Месия в света, а не във вид на войствен властелин, както си Го представял изкривеният манталитет по онова време.

„Ветхозаветният евангелист“ — пророк Исая казва: „Защото Младенец ни се роди — Син ни се даде; властта е на раменете Му и ще Му дадат име; Чуден, Съветник, Бог крепък, Отец на вечността, Княз на мира Неговата власт и мир безкрай ще расте...“ (Ис. 9:6—7). „И ще съди Той народите и ще избличи много племена; и ще преконат мечовете си на опала, и копията си — на сърпове: народ срещу народ не ще дигне меч, и няма вече да се учат на война“ (Исайя 2:4). „Нечестивецът да остави пътя си, и беззаконникът — помислите си, и да се обърне към Господа, нашия Бог. — и Той ще го помилва, защото е многомилостив. Моите мисли не са ваши мисли, нито вашите пътища са Мои пътища, казва Господ“ (Исайя 50:7—8).

От люлката на Витлеемската ясла и до Голготския кръст животът на Спасителя Христа на земята е протекъл в иждивяване на любов към всички хора, особено към отрудените и обременените, и в проповядване на мир и благоволение в света.

„Нова заповед ви давам, казва Той, да любите един другия... По това ще познаят всички, че сте Мои ученици, ако любов имате помежду си“ (Иоан 13:34—35). „Мир ви оставям; Моя мир ви давам (Иоан 14:27).

Всяко християнско съзнание обаче с прискърбие трябва да констатира, че радостта от празнуването на възплочението на Сина Божи е помрачена от несъответствието между учението на Спасителя Христа и изпълнения със заниманията на хората живот на земята. Людете продължиха да хранят душите си с отровата на враждата, вплетоха във войни конеца на живота си, превърнаха в прах и пепел духовни и материални ценности, предназначени да

разукрасят, запълнят и обогатят живота. Само през последната половина век двете световни войни причиниха смъртта на повече от 40 милиона хора и превърнаха в развалини и пепел хиляди градове и села. И със всеки изминат ден оръдията на смъртта придобиват все по-големи разрушителни сили. Експлозията само на една единствена водородна бомба е в състояние да заличи от лицето на земята градове като Париж или Лондон. Ежегодно народите в света изразходват за въоръжаване суми на милиарди. Някои бомбардировачни самолети струват повече от тяхното тегло в злато, а със средствата, които така се пилеят, би могло ежегодно да се построят десет милиона къщи, петдесет хиляди училища, 25 хиляди болници.

Но това униние започва да се превръща в надежда, когато виждаме белезите на едно решение от жизнено значение за цялото човечество. Имаме прелюдията с единодушното одобрение от Общото Събрание на Организацията на обединените нации, през нощта на 28 срещу 29 октомври т. г., на предложението, направено от Председателя на Съветското Правителство, Никита Хрущов, в деня на 18 септември 1959 г., за всеобщо и цялостно разоръжаване. Както бе взнато от целия свят, тоя план прелюдията премахване на армиите, разрушаване на всички видове оръжия, ликвидация на военното производство, тотална и завинаги забрана на ядреното, химическото, бактериологическото и ракетното оръжие; премахване на военната служба, на военните министерства и на генералните шабове, както и на всевъзможните военни организации и институти.

При четене съдържанието на тоя план за всеобщо и пълно разоръжаване, имаме чувството, че чувате ехо от пророчеството на Исая и сякаш прозвучават по-силно ангелските песнопения в Рождественската нощ: „... на земята мир, между човешките благоволение“.

Всички тия мисли и чувства ни позволиха да Ви ги споделим с оглед празнуването тая година на Рождението на Спасителя на света Христос — нашия Господ.

Заедно с това, от все сърце изпращаме на Ваше Светейшество топли поздравии и пожелания за здраве, мир и духовна радост, като молим Въплотения чрез Пречистата Дева Мария Господ да Ви надари с многолетие, за да ръководите, заедно с иерарсите на Светия Синод на Светата Българска църква-сестра, клира и вяроващите, поверена на грижите и напътстванията на Ваше Светейшество по пътя към осъществяването и вживяването от целия свят на призива, отправен към нас на Рождество Христово: „Слава във висините Богу, и на земята мир, между човешките благоволение“.

Като Ви прегръщаме в свето целуване, оставаме на Ваше Светейшество любящ брат и съслужител в Христа, Въплотения Княз на мира.

ЮСТИНИЯН
ПАТРИАРХ РУМЪНСКИ

Дядо Иван Кюлев

(По случай три години от смъртта му)

Отиде си във вечността богословът, музикологът, педагогът, диригентът и църковникът дядо Иван Кюлев, бивш директор на Неврокопското педагогическо училище. Роден през 1872 г. в китното пиринско селце Обидим, Гоце-Делчевско, още от първите си ученически години в килийното училище на селото той учи и църковно пение при вуйчо си — свещеник в селото. Скоро започнал да чете часослова и да приглася пението в църква. По-късно Ив. Кюлев завършва тогавашното класно училище в Банско и Серес, където за пръв път се запознава с хоро-вото пение, след което учителствува няколко години в родното си село. В образувания от него хор пеят не само учениците му, а и селяни и селянки.

Обаче нестихващият копнеж за по-високо образование не му дава мир и през 1892 г. той е ученик в Самоковското богословско училище, което завършва с отличие през 1896 година. Там Ив. Кюлев проявил особено усърдие в изучаването на Църковната и светска музика и взимал най-дейно участие в музикалния живот на училището. След учителстване в Одрин, горещото му желание да учи богословска наука и музика се осъществява едва към 1898 година, когато със съдействието на Българската екзархия получил руска стипендия, за да следва Казанската духовна академия и музика в консерваторията. Завършил духовната академия — специалност литература — със учена степен „кандидат на богословието“ и консерваторията, в която за една изпитна хорова работа, написана в български народен стил, е бил поздравен лично от известния руски композитор Римски-Корсаков, Ив. Кюлев се завръща в родината си и станал учител в Цариградската духовна семинария. Там той се включва в подготовката на Илинденското въстание, за която дейност е бил задържан от турската власт не един път, след това интерниран в Мала Азия. След дадената амнистия Ив. Кюлев отива учител в Одринската девическа гимназия до 1912 година — Балканската война.

През този период той разработва и аранжира за голям хор една част от събраните от него в родния му край македонски народни песни, като най-известните са „Пиле соколово“, „Димка“ и др., някои от които са печатани в

Цариград, но отдавна изчерпани. С тази своя творческа дейност Ив. Кюлев е предшественик на друг български композитор върху македонски мотиви — покойния проф. Добри Христов.

Балканската война Ив. Кюлев прекарва като заточеник в Анадола. След нея учителствувал две години в Пазарджик, а от 1915 г. до 1921 г. го виждаме отново в Цариград — директор на българските училища в Турция, през което време съставя литургия за четиригласен хор, печатана в Москва, в която е отразил и старобългарското църковно пение.

В 1921 година Ив. Кюлев е пак в България като окръжен училищен инспектор в София, а през 1923 година напуска София, за да се отзове на молбата на тогавашното Неврокопско гражданство да открие първото средно училище — педагогическа гимназия в гр. Гоце Делчев и да стане неин пръв директор. Там той работи до края на живота си 13. XII. 1956 г.

Иван Кюлев бе буден дух, солидно образован, трезвен, обичащ църквата, еднакво верен както на строгото научно познание и музика, така и на религиозната вяра и християнски добродетели, с които качества той прегърна с възрожденски ентузиазъм просветителното дело в този край на страната ни.

В Турция и в България, навсякъде където той бе учителствувал, първата му грижа бе да основе хор — църковен и граждански. И в гр. Гоце Делчев той основа първия църковен хор, в който неговите любими ученици се учеха и вдъхновяваха еднакво и от църковната песен и от светската музика (хор, оркестър и струнен квартет), а след завършване образованието си тези ученици, като учители в Пиринския край, подеха делото на Ив. Кюлев и разнесоха музикалната му просвета и религиозната му вяра в този граничен кът.

Не е имало църковно начинание и тържество в гр. Гоце Делчев, без участие на Ив. Кюлев. Той е и църковен настоятел, и епархийски избирател, и дясна ръка на епархийското управление.

Д. Даскалов

О К Р Ъ Ж Н О

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

СВ. СИНОД

№ 797—4

2 февруари 1960 г.

С О Ф И Я

Ваше Високопреосвященство,

По нареждане на Министерството на земеделието и горите, от държавните горски разсадници в страната се раздава безплатно посадочен материал (фиданки) от канадска и пирамидална топола за засаждане на тополови насаждения в страната. Църковните земеделски стопанства при манастирите, както и църковните настоятелства в страната, които имат собствени земи и сами ги стопанисват, имат възможност да засадят известен брой тополови дръвчета, било на отделни подходящи площи за цела или край реките, деветата, дворовете на храмовете и манастирите, край пътищата и др. места. Най-подходящото време за такива насаждения е рано през пролетта или през есента.

Молим Ви да разпоредите до църковните поделения в епархията Ви, които имат подходящи места за засаждане с тополови насаждения, да влязат във връзка с най-близките до тях държавни горски разсадници и да се снабдят с необходимия им посадочен материал. Ако по една или други причини в тези разсадници е изчерпан тополовият посадочен материал, това си искане да повтарят през есента, или пък да поискат съдействието от

До епархийските началства в страната

съответната служба при Св. Синод да ги подпомогне при доставката на необходимото им количество тополови фиданки.

Също Ви молим да обърнете внимание на управленията на манастирите и ръководството на ЦЗС в епархията Ви за полагане по-големи грижи за изпълнение плана по животновъдството, както по отношение на бройките, така и за продукцията от този клон на стопанството. Желателно е да се полагат по-големи грижи по отношение отглеждането и храненето на животните в стопанствата, както и да не се допускат каквито и да било отклонения относно угояването, клането и изкупуването на животни от ЦЗС и да се правят нарушения на установените закони наредби.

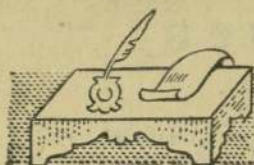
Молим горното да бъде доведено до знанието на всички църковни поделения в епархията Ви.

Препоръчваме се на св. Ви молитви и оставаме на Ваше Високопреосвященство в Христа брат,

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД

† КИРИЛ

ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

У НАС

Разменени телеграми между Техни Светейшества Московския и на цяла Русия Патриарх Алексий и Българския Патриарх Кирил. На 4 февруари т. г. се навършиха 15 години от интронизацията на Негово Светейшество Московския и на цяла Русия Патриарх Алексий. По този случай Негово Светейшество Българският Патриарх Кирил поздравя Светейшия Алексий със следната телеграма:

До Негово Светейшество Алексий,
Патриарх Московский и на цяла Русия,
Москва

По случай годишнината от интронизацията на Ваше Светейшество все сърдечно Ви приветствувам от свое име и от името на Светия Синод и молихте Ви Всецедрия Бог да укрепи първосветителската Ви дейност и с всемогъщата Си благодат да умножи плодовете на Вашето забележително достойно служение за слава Божия и за преуспех на благочестивия Ви клир и паство.

† КИРИЛ
ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ

Негово Светейшество Патриарх Алексий отговори със следната телеграма:

До Негово Светейшество
Българския Патриарх Кирил,
София

Сердечно благодарим на Ваше Светейшество и на Светения Синод за приветствията и благите пожелания по случай 15-годишнината на нашето патриаршество.

† АЛЕКСИЙ
ПАТРИАРХ МОСКОВСКИ И НА ЦЯЛА РУСИЯ

По случай тази бележита годишнина в следващия брой на „Църковен вестник“ ще бъде поместена специална статия.

Строителство по ведомството на Българската православна църква. Много от манастирите и храмовете в страната ни са обявени за паметници на народната култура. В грижата за опазването на всички паметници на културата народното ни правителство отдели внимание и средства и за тези по ведомството на Църквата, някои от които се нуждаят от сериозни ремонтни и възстановителни работи. През настоящата година се предвижда да се осъществи следното по-важно строителство по църковното ведомство: 1. Построяване ново крило в източната част на Рилския манастир, на мястото на старото паянтово крило. 2. Ново западно крило на Бачковския манастир, на мястото на изгоряло здание. 3. Укрепване и ре-

монт на западното най-високо крило на Троянския манастир. 4. Ремонт на старото манастирско крило в Мъглижкия манастир. 5. Ремонтно-възстановителни работи в Роженския манастир край гр. Мелник.

Свещеническа конференция. На 1 и 2 февруари т. г. свещениците от Харманлийска духовна околия са имали службена конференция. По този случай те са изпратили до Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил следната телеграма:

„Енорийските свещеници от Харманлийска духовна околия с внимание изслушаха отеческото приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Старозагорския Митрополит Климент и със синовна преданост посрещнаха декларацията на Св. Синод за пълна подкрепа знаменителното и историческо по своето значение предложение на братския Съветски съюз за всеобщо и пълно разоръжаване и установяване на мирни и честни дни на земята. Енорийските свещеници като спомнят думите на светия апостол Павел „колко са прекрасни нозете, които благовестят мира“, обещаваат, щото заедно с всички вярващи да вложат своите усилия към тия на цялото човечество, та „милостта и истината да се срещнат, правдата и мирът да се целунат“, и на земята да настъпи траен мир и светът да заживее в добра воля“.

Скръбна вест. На 31. XII. 1959 година в с. Ново село. Видинско, е починала на 60-годишна възраст презвитера Мария поп Петрова, съпруга на дългогодишния епархийски съветник протоерей Петър Георгиев и майка на финансовия инспектор при св. Видинска митрополия — Димитър Петров. Покойницата е била ревностна християнка, усърдна помощница на мъжа си и любяща майка за всички. Опелото било извършено на 1. I. 1960 година от Негово Преосвещенство Проватския Епископ Софроний, с участието на протоиереите: Михаил Ковачки, Кръстю Иванов и свещениците: Георги Георгиев, Стефан Еленков и Тома Николов.

Негово Преосвещенство след като поднесъл съболезнованията на епархийския Архиепископ и Видинския епархийски съвет, произнесъл слово, с което обрисувал духовния облик на покойницата, утешил опечалените и затрогнал сърцата на многобройните присъстващи.

Бог да я прости!

Поправки. В миналия брой на „Църковен вестник“ в статията „Фридерик Шопен и мирът“ са допуснати две грешки. В първата колона на стр. 3 е написано „22 февруари 1849 г.“ да се чете „22 февруари 1810 г.“ (грешка на автора) и във втората колона на същата страница е написано „Душата на музиканта“, да се чете „Душата на музиката“ (грешка на коректора).

В ЧУЖБИНА

Ледовете се топят... Съветската политика на мир, дружелюбност и мирно съжителство все повече дава своите благодатни плодове. Един по един ледовете се пукат и топят. Особено това се забелязва след историческото посещение на Н. С. Хрущов в САЩ през миналата година. Както е известно, това посещение бе предшествувано от паралелни изложби на промишлени и селскостопански произведения в Москва и Ню-Йорк.

Както съобщават от Москва, още от сега там се правят приготовления за големите промишлени и селскостопански изложби, които ще станат през 1961 година в местността „Соколници“. Тия изложби ще бъдат организирани от правителствата на Англия и Франция. По този начин, чрез мирно съревнование, народите ще се опознават по-дълбоко и ще се обикнат, за да живеят в благодатен мир.

Английската изложба ще се състои през м. май, а французката през м. септември 1961 година.

В Москва се строи най-голямата поща в света. Според едно съобщение на ТАСС от 29 януари тази година, в Москва, на големия Комсомолски площад, през тази година започва строежът на най-голямата пощенска станция в света. Станцията ще има дванадесет етажа. Покривът на новата постройка ще бъде равен и на него ще може да кацва и отлита хеликоптер. До новата пощенска станция ще отвежда нарочна ж. п. линия, по такъв начин пощенските пратки ще бъдат товарени и разтоварвани твърде бързо, с помощта на автоматически товарачни и разтоварачни машини. Пресметнато е, че на ден през новата пощенска станция ще минават средно по 150,000 колета и над един милион писма.